

Вейланде Л.В.-В.

к.п.н., доцент кафедри педагогіки
ОНУ імені І.І. Мечникова

МІСЦЕ КАР'ЄРИ У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ МОЛОДІ

Професійний вибір молодої людини органічно вплетений у такий широкий та важливий процес як професійне самовизначення. Професійне самовизначення охоплює тривалий період життя індивіда. Він проявляється у вигляді зачатків професійних інтересів та схильностей у дитячому віці та остаточно затверджується у обраній професійній діяльності у зрілі роки. На протязі цього періоду проходить не тільки власне професійне, але й соціальне, а разом з цим й життєве самовизначення. У процесі професійного становлення особистості виділяються чотири основні стадії: формування професійних намірів, професійне навчання, професійна адаптація, часткова чи повна реалізація особистості у професійній діяльності (Кудрявцев А.В.) Ключовим моментом цього тривалого процесу є вибір професії, який відокремлює період необмежених, але абстрактних можливостей професійної самореалізації від реальних, але обмежених перспектив професійної діяльності.

Вибір професії в умовах динамічних та глобальних змін сучасного суспільства стає актуальним, але дуже складним процесом для сучасної молоді. Професійне самовизначення за частую проходить за відсутності цілісного та чіткого уявлення про професійну кар'єру - молодому чоловіку необхідно за короткий час пройти шлях від суб'єктивної кар'єри (тобто від її усвідомлення, планування) до реальної об'єктивної кар'єри.

У нашому дослідженні ми вивчили сформованість життєвих та професійних планів молоді, їх уявлення та думку про професійну кар'єру, професійні цінності. Дослідження проводилося на протязі 2009 року серед студентів Одеського національного університету імені І.І.Мечникова (молодь у віці від 20 до 30 років)

Що ж необхідно молоді для того, щоб професійне трудове життя було вдалим? Так, молоді люди пов'язали вдале трудове життя з високим заробітком, високою посадою, престижем професії, досягненням високої професійної майстерності. Такий фактор вдалого трудового життя як високий заробіток був тісно пов'язаний з відповіда-

ми про те, чим взагалі для респондентів є робота. Так, більш половини (61%) відповіли, що для них робота важлива як джерело матеріальних благ. Цікавим є й те, що інші (21% та 18%) розглядають роботу, як можливість самореалізації та необхідну умову соціального благополуччя (сім'я, будинок, перспективи пенсійного забезпечення)

Важливим аспектом у вивченні кар'єрних установок є розгляд найбільш престижних професій у суспільстві. Суб'єктивне уявлення престижу професії впливає на подальше професійне самовизначення. Але слід також зазначити, що невірна оцінка ринку праці та власне уявлення про престиж професії, призводить до того що індивід обирає освітній заклад не враховуючи перспективу подальшого працевлаштування, можливостей власної кар'єри у обраній професійній сфері. Так, за результатами нашого опитування виявили наступні престижні професії: юрист-51,8%, лікар-33,3%, економіст – 30,2%, підприємець – 28,2%, робітники таможні – 14,3%, банківський робітник – 12,4%, робітники рекламних агентств, видавничих підприємств – 11,4%.

Дані по оцінці престижу професій у нашому опитуванні ми пов'язали з оцінкою задоволеності власним вибором професії та труднощами працевлаштування, первинної професійної адаптації (у студентів, які працюють за фахом). Так, 38% респондентів 4-5 курсів зазначили необхідність отримання другої спеціальності, перепідготовки та можливість зміні обраного фаху. 21% студентів, які мають досвід роботи за фахом зазначили невідповідність своїх очікувань від професії реальним можливостям. 73% респондентів визначили недоліки системи професійної освіти (відірваність практичної підготовки від реальних потреб виробництва, низка кваліфікація деяких викладачів, недостатність виробничих практик, відставання системи професійної підготовки від появи нових фахів, напрямків виробництва), як один з факторів неможливості реалізації власних кар'єрних планів одразу після закінчення навчання та отримання диплому.

Під час опитування ми також приділили увагу особистісним якостям, які необхідні для вдалої професійної кар'єри. Серед таких якостей на першому місці були названі «ділова хватка, ініціатива» (70,4%), «готовність брати на себе відповідальність» (44%), «вміння організувати колектив» (41%), «професіоналізм» (34%), «якісна освіта» (34%), «характер, сила волі» (33,3%), «вдача» (30%). Однак, особливу нашу увагу викликали дані про те, що 74% респондентів оцінили негатив-

но власні можливості щодо вдалої професійної кар'єри, спираючись тільки на особисті ресурси, якості, знання та вміння.

Аналіз ціннісних орієнтацій молоді, пов'язаних так чи інакше з формуванням вдалої майбутньої кар'єри засвідчив недостатню зрілість цих компонентів професійного самовизначення. Сучасна ситуація розузгодила об'єктивні потреби життя (у тому числі й ринку праці) та індивідуальні потреби особистості. Це є майже головною причиною труднощів професійного визначення молоді. Непідготовленість до самостійних дій, низький рівень інформованості, безграмотність у правових питаннях поряд з завищеними вимогами – усе це формує слабку адаптивність молоді на сучасному ринку праці, утруднює процес побудови своєї кар'єри. В свою чергу це актуалізує питання про побудову нової моделі профорієнтації. Головна мета якої – підготовка молоді до нових соціально-економічних умов, до вдалої адаптації у сучасному світі, до швидких темпів змін у виробництві, до трудової діяльності, і не тільки в рамках певної професійної галузі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Катаева А.И., Полозова Т.А. Проблема профессионального и личностного самоопределения в контексте профессионального развития и самосовершенствования. М.: Изд-во РАГС, 2006. 36с
2. Могилевкин Е.А. Карьерный рост: диагностика, технологии, тренинг. Монография. – СПб.: Речь, 2007 – 336с.